

Turso vuonna 2011

Turson entisöintiurakka on ollut vielä haasteellisempi hanke kuin osasimme kuvitella. Siksi olemme jo useampaan kertaan joutuneet siirtämään tavoiteaikatauluamme aluksen valmistumisen osalta. Nyt lähes seitsemän vuoden työn jälkeen voimme sanoa aluksen olevan lähes valmis. Tosin Turson kaltainen perinnelaiva tulee tuskin koskaan valmiiksi, sillä aina riittää erilaista kunnostettavaa.

Turso kotivesillään Helsingin Eteläsatamassa kesällä 2011. (Pekka Snellman)

Töitä on aluksella tehty tämänkin vuoden aikana runsaasti. Talvella tehty päätös lähteä toukokuussa Pietariin merkitsi kiireistä alkuvuotta. Olimme näet päättäneet saada valmiiksi ennen lähtöä tekniikan ohella myös keulahytin keittiön ja messin. Myös takakannen rätkikaton valmistaminen, komentosillan tekniikka, sähköjärjestelmä, köydestä tehty törmäyssuoja olivat suuritöisiä kohteita. Ja paljon muutakin oli työlliställä.

Pietariin lähtöä edeltävä viikko oli tosi kiireinen; jouduimme tekemään tekniikan puolella korjaustöitä lähes kellon ympäri ja saimme aluksen lähtökuntoon vasta edellispäivänä. Miehistöltä vaadittiinkin rohkeutta lähteä pitkälle merimatkalle lähes ilman koeajoja. Kaikki sujui kuitenkin hyvin, ja Loviisan kohdalla saatoimme jo olla levollisemmalla mielellä. *Turso* sai paljon julkisuutta Pietarissa, ja myös Suomen tiedotusvälineet seurasivat vierailua aktiivisesti.

Aluksessa oli matkan aikana täydet

Seppo Järveläinen viimeistelee köydestä tehtyä Turson törmäyssuojaa, joka myös saatiin paikoilleen, kuten ylempi kuva kertoo. (Pekka Snellman)

paineet usean päivän ajan. Niinpä konepäällikkö pystyi miehistönsä kanssa tarkastamaan ja kirjaamaan kaikki sellaiset kohteet, jotka tulisivat myöhemmin vaatimaan huoltoa tai korjausta. Listasta tulikin varsin pitkä, ja näitä töitä on tehty matkan jälkeen ja niitä riittää vielä tulevan talven ajaksi.

Turson ensimmäinen tilausristeily toteutettiin yli 50 vieraan kanssa elokuun lopulla. Mukana oli joukko ulkomaalaisia vieraita, jotka kokivat risteilyn ainutlaatuisena sateisesta kelistä huolimatta; palaute oli pelkästään myönteistä. Samalla tuli testattua, että ruokailut ja muut järjestelyt pystytään aluksella järjestämään tällaiselle joukolle ongelmitta. Höyrypuriseseuran ja *Turso*-yhdistyksen jäsenille järjestettiin syysristeilyt lokakuun alussa, ja osallistujia oli kaikkiaan hieman yli 150. *Turso* tekee vielä pikkujouluristeilyn 9.12., jonka jälkeen alus risteilyjen osalta jää talvitauolle; tämäkin risteily tehdään yhden tukijamme tilauksesta.

Talven aikana päätetään ensi kesän risteilyohjelmasta ja niihin liittyvistä järjestelyistä. Näyttää todennäköiseltä, että lähemme jo toukokuussa Tallinnan uuden merimuseon avajaisiin. Tarkoituksemme on yhdistyksen kotisivuilla tiedottaa viikoista, jolloin aluksen kattilat pidetään lämpiminä ja jolloin olemme valmiit järjestämään risteilyjä. Alusta tullaan käyttämään myös kokoustilana laiturissa.

Yhdistys oli mukana tänäkin vuonna Venemessuilla yhdessä Höyrypursiseuran kanssa.

Kuluneen vuoden aikana ovat aluksen kunnostusta taloudellisesti tukeneet Jane ja Aatos Erkon Säätiö, Museoviraston Perinnelaivarekisteri, Sanoma Oyj sekä Rautaruukki Oyj. Lisäksi saimme merkittävää lisätukea Jane ja Aatos Erkon Säätiöltä Pietarin matkaa varten. Kiitokset tuesta. Muut tukijamme, jotka vuosien varrella ovat tukeneet *Turson* entisointiä löytyvät Korsteenin aiemmista numeroista.

Kiitokset kuuluvat myös *Turson* Pietarin matkan miehistölle, joka suoriutui raskaasta urakastaan kiitettävästi.

Pekka Snellman

Satamajäänsärkijä s/s Turso yhdistys ry

Keväällä 2004 perustetun Satamajäänsärkijä s/s Turso yhdistys ry:n tarkoituksena on mm. edistää merenkulkuperinteiden vaalimista sekä toimia vanhojen alusten kunnostamisen ja säilyttämisen puolesta. Yhdistys osti elokuussa 2004 Pietarista takaisin Suomeen sotakorvausalus *Turson*, joka oli sodan jälkeen yksi Neuvostoliittoon sotakorvauksena luovutetuista 104 kauppa-aluksesta. *Turso* toimi Pietarissa ammattikäytössä *Tai-*

fun-nimisenä luovutukseensa saakka.

Turso on luovutetuista sotakorvauslaivoista ainoa jäljellä oleva. Helsingin kaupunki tilasi aluksen satamajäänsärkijäkseen sodan aikana ja se valmistui Wärtsilän Hietalahden telakalta Helsingissä keväällä 1944.

Yhdistyksen tavoitteena on kunnostaa *Turso* teknisesti hyvään kuntoon ja entisöidä alus mahdollisimman huolellisesti. *Turso* tulee toimimaan liikkuvana museoaluksena sekä Suomen Höyrypursiseuran laivaston lippulaivana. Se tulee osallistumaan erilaisiin merellisiin tapahtumiin Itämeren alueella ja tulee toimimaan myös höyrytekniikan ja merenkulun koulutusaluksena nuorisolle.

Yhdistyksessä on 12 yhteisö- ja noin 130 henkilöjäsentä. *Turso*-yhdistyksen hallitukseen kuuluvat Esko Härö, Jukka Kallio, Matti Pietikäinen, Ari Reunanen, Poku Sipola, Juha Sinkkonen ja puheenjohtaja Pekka Snellman. Yhdistyksen sihteerinä toimii Juhani Haasio.

Liity mukaan yhdistyksen toimintaan! Henkilöjäsenten liittymismaksu on 20 € ja vuosimaksu 30 €, yhteisöjen liittymismaksu on 500 € ja vuosimaksu 250 €. Jäsenhakemukset voidaan osoittaa yhdistyksen puheenjohtajalle pekka.snellman@stenbacka.fi tai sihteerille juhani.haasio@finnet.fi

Turso Pietarissa

Sunnuntaiamuna 22. toukokuuta kokoontui Turson 16-henkinen miehistö laivalle Helsingin Hietalahteen. Matka Pietariin oli alkamassa. Siitä muodostui Tursole hieman erilainen kuin 14:lle Saimaan laivalle.

Viipurin ja Koiviston kautta Pietariin

Matkan johtajana toimi Pekka Snellman, laivan päällikkönä merikapteeni Pentti Auranaho, perämiehenä Olli Kortman, konemestarina Ari Reunanen, konepuolen yleismiehenä, ”tunkkina”, Esko Härö, emäntänä Taru Laatu-Härö, laivanlääkärinä Juhani Haasio sekä muissa tehtävissä, lähinnä lämmittäjinä, loput yhdeksän: Otto Haapa, Ville Hakonen, Wille Härö, Matti Pietikäinen, Jaakko Puro, Marko Runtal, Poku Sipola, Reijo Viikilä ja Raimo Wirrankoski. Matka suuntautui aluksi Eteläsatamaan, josta otettiin kyytiin kutsuvieraita ja minkä jälkeen lähdettiin tumma savu tupruten kohti itää. *Turso*-projektin tärkeintä tukijaa,

Turso Pietarissa Leitenant Schmidin laiturissa. Taustalla museohöyryjäänmurtaja Krasin. (Pekka Snellman)

Jane ja Aatos Erkon Säätiötä edustava Klaus Rahka soitteli hanurillaan tuttuja säveliä ja sai matkalaiset mukaan yhteislauluun; muutenkin oli mukavaa. Vieraat nousivat laivasta Valkossa ja *Turso* jatkoivat illaksi Kotkaan, missä se yöpyi Merikeskus Vellamon laiturissa.

Maanantaiamuna matka jatkui Sanction merivartioasemalle, josta passintarkastuksen jälkeen *Turso* höyrysi harmaassa säässä ja sateessa Venäjän vesille. Oli jo alkuiltä, kun Vihrevoin, entisen Tuppuran edustalla venäläinen luotsi nousi *Tursoon* ja ohjasi sen Vysotskin eli

Turso lähtövalmiina Koiviston sataman edustalla. (Ari Juva)

Uuraan salmen kautta Viipurinlahdelle. Ilta oli jo myöhä, kun *Turso* kiinnittyi Viipurin Eteläsataman hiililaituriin. Saimaalta oli saapunut ennen *Tursoa* 12 muuta alusta, ja ne olivat pienemmän syväyksensä ansiosta saaneet kiinnittyä lähemmäksi linnaa.

Tiistaiamu valkeni Viipurissa aurinkoisena, mutta navakka lounaistuuli sai pienet Saimaan hinaajat melkoisesti keinumaa jo Viipurinlahdella. Saattue oli jaettu kolmeen ryhmään, joista jokaiseen tuli yksi luotsi, ensimmäinen johtoa *Tursoon*. Vihrevoimien jälkeen alkoivat pienet laivat kunnolla rullata, mitä jatkui siihen saakka kun päästiin Koiviston salmeen ja Piisaaren suojaan.

Päivämatka oli retken lyhin, joten jo iltapäivällä alkoi näkyä Koiviston punaisesta graniitista rakennettu korkeatorninen kirkko. Saattue höyräsi kaupungin ohi, sillä yöpymispaikaksi oli sovittu Karasevkan, eli entisen Penttilän kylän pieni kalasatama. *Turso* joutui syväyksensä takia ankkuriin, kun taas muut laivat kiinnittyivät kylän laituriin.

Keskiviikko alkoi harmaana ja sateisena. Matka jatkui, mutta pahin oli vielä edessä. Mereltä puhalsi navakka etelälounainen tuuli, joka laittoi avomerelle päästyä koko Saimaan laivaston rullamaan reippaasti. Taivas kuitenkin kirkastui ja matka jatkui auringon paisteessa. Kun päästiin Pietarin sisääntuloväylälle ja otettu luotsit, niin viiden tienoissa höyräsaattue ajoi tulvaporrtien välistä Kronstadtin edustalle. Vanhan merikanavan sijaan ajoimme uutta väylää suoraan kohti Nevan suuta. Sama väylä johtaa myös uuteen Morskoi Fasad -risteilyalusterminaaliiin Vasiljevskin saarella. Niinpä *Tursoa* vastaan tuli Pietarin vierailunsa päättänyt 90 000 tonnin ”parvekeristeilijä” *Jewel of the Seas*. Se töräytti *Turson*

Turson ankkuria nostetaan. Esko Härö konemiehenä ja Reijo Viikilä avustaa. (Matti Pietikäinen)

kohdatessaan komean tervehdyksen siireenillä, johon *Turso* vastasi visselillä, vähän hämmästyneenä saamastaan huomionosoituksesta. Sama show toistui 12 kertaa saattueen jokaisen laivan kohdalla.

Turson syväys aiheutti sen, että kun muut alukset rantautuivat Pyöreään satamaan, *Turso* (ja *Wenno*) sai paraatipaikan, eli se kiinnittyi Vasilin saaren puolelle Leitenant Shmidtin rantakadun ponttonilaituriin, hiukan Ison Nevan ensimmäisen sillan alapuolelle. Samassa laiturissa oli museosukellusvene *S-189* ja vähän *Tursosta* alajuoksuun päin 10 000 uppoumatonniin höyryjäänmurtaja *Krasin* museoituna.

Perjantai, juhlan aattonpäivä aloitettiin harjaamalla puhtaiksi kattiloiden kaikki

tuubit. Sen jälkeen *Turso* pestiin sekä kaikki messinkiosat kiillotettiin. Lopuksi vedettiin iso paraatiliiputus keulasta maston kautta perään sekä nostettiin Pietarin kaupungin ja 308-vuotisjuhlien viirit saalinkiin.

Median ansiosta laiturille alkoi tungeksia uteliasta väkeä. Kaikki halusivat nähdä, millaiseksi ”heidän vanha *Taifuninsa*” oli muuttunut Suomessa. Katsojia oli niin paljon, että laivallepääsyä piti rajoittaa vain parhaimmat perustelut ker-toville. Päivän kohokohta oli *Taifunin* vanhan päällikön Andrei Araratovin, konepäällikkö Vladislav Solomeniukin ja aluksen entisen omistajan, EcoPhoenixin johtaja Jevgenij Bugajevin vierailu *Tur-solla*. Kapteeni Araratov oli silmin nähden liikuttunut tavatessaan vanhan lai-

Turson komennolla vasemmalta Pekka Snellman, Pentti Auranaho ja Olli Kortman. (Rami Wirrankoski)

Turso ankkurissa Aquatoriumissa Pietari-Pavali-linnoituksen edustalla. Aluksen "tunkki" Esko Härö ja emäntä Taru Laatu-Härö lähdössä yhteysveneellä kaupungille. (Rami Wirrankoski)

vansa entisöitynä ja kunnostettuna näin upeaksi.

Yö- ja juhlapurjehdukset

Nevan sillat ovat avoinna laivaliikenteelle vain öisin (klo 01–04). Nyt juhlan takia perjantain ja lauantain välisenä yönä kaksi alinta siltaa avattiin jo puolta tuntia aikaisemmin. Puolen yön aikaan *Turso* nosti ankkurinsa ja aloitti matkan siltojen läpi muiden laivojen seurattavaa jonossa Ison Nevan ja Pikku-Nevan liittymäkohtaan Aquatoriumille, ”Vesitorille”. (Matkan historiallisuutta kuvaa se, että suomalainen laiva oli edellisen keran purjehtinut Nevalla vuonna 1938.) Matka oli ikimuistoinen, eli kuten Rami Wirrankoski kirjoitti Laiva-lehdessä: ”Tilanteessa oli jotain koskettavaa, jopa pyhää. Yhden jos toisenkin silmäkulmat näyttivät kostuvan kaupungin upeiden talojen valaistuksen heijastuessa Nevan synkän mustaan veteen. Hiljaisuus oli jotenkin käsin kosketeltavaa. Se oli varmasti jokaiselle yksitynen hetki, ainoa koko matkan aikana.”

Neva on Aquatoriumin kohdalla niin leveä, että muuta laivaliikennettä häiritsemättä suomalaislaivat saattoivat ankkuroida Pietari-Paavalin-linnoituksen eteen. Lyhyt, mutta vaikuttava purjehdus oli tehty.

Itse juhlapäivä, lauantai valkeni sateisena, mutta puolen päivän aikaan, kun Pietari-Paavalin tykki ampui kunnialaukaukset, kirkastui taivas. Laivat vastasivat visseleillään laukauksiin ja sitten nostettiin ankkurit kunniakierrosta varten. Parijonossa *Turso* ja *Enso* ensimmäisinä höyryttiin ensin yläjuoksuun Troitskin

sillan luo ja sitten käännettiin alas Dvortsovajan rantakadun suuntaan Talvipalatsin ohi. Ennen Drovtsovij'n siltaa käännettiin jälleen, nyt kohti Vasilin saaren itäistä kärkeä ja Pushkinin puistoa, mistä palattiin takaisin vanhalle ankkuripaikalle. Kaikki rannat ja sillat olivat mustanaan spehtaakkelia katsomaan tulleita pietarilaisia. Erityisesti Pietari-Paavalin ranta oli koko päivän täynnä väkeä. Kunniakierroksen jälkeen *Turso* teki vielä kaksi matkaa kutsuvieraiden kanssa, mm. Suomen Pietarin konsulaatin henkilökuntaa kyyditen.

Paluumatka

Sunnuntai-iltana Dvortsovij'n ja Leitenant Shmidtin sillat aukesivat, ja suomalaisarmada höyrysi alajuoksulle *Turso* sekä *Wenno*, *Antero* ja *Enso* omaan laituriinsa ja muut Pyöreään satamaan.

Sen jälkeen olikin aika valmistautua paluumatkalle. Maanantain piti olla lähtöpäivä, mutta kovan tuulen vuoksi lähtöä siirrettiin vuorokaudella. *Tursolla* oli muitakin ongelmia: hiilet olivat loppumassa. Helsingistä oli otettu matkaa varten 55 tonnia kivihiiltä, mutta boksit olivat uhkaavasti hujonneet eikä lopuilla uskallettu lähteä paluumatkalle ilman täydennystä. Hiiltähän Venäjä kyllä tuottaa, mutta hiilikauppiasta ei tahtonut löytää mistään. Miehistö odotteli koko päivän tietoa siitä, mistä ja milloin lisää hiiltä olisi saatavissa.

Saimaan alukset lähtivät kotimatkalle tiistaina. Luotsi tuli *Tursolle* kello 10 ja lähdettiin kiertämään Vasilin saaren pohjoispuolelle Pikku-Nevalle. Parin tunnin ajon jälkeen hiililaituri oli edessä ja *Tur-*

so kiinnitettiin siihen parin venäläisaluksen väliin. Laiturilla oli kaksi kuormautoa lastattuina pikimustalla hiilellä ja oli myös kauhakuormaaja, joten pelättyä lapiolla lastaamista ei sitten tullutkaan. Lastaus kesti pari tuntia, ja tunnin odottelun jälkeen saapui uusi luotsi paikalle ja lähdettiin takaisin Leitenant Shmidtin laituriin. Luotsi oli sitä mieltä, että *Turson* syväys oli bunkrauksen vuoksi kasvanut, joten ei voitu ajaa takaisin samaa 3,6 m väylää, vaan jouduimme kiertämään läheltä Kronstadtia ja ajamaan Nevalle merikanavan kautta. Näin oli saatu kulumaan koko päivä hiiliseikkailussa ja vasta illansuussa pääsimme lähtemään paluumatkalle.

Koti-ikävä oli niin kova, että miehistö päätti ajaa tauotta suoraan Helsinkiin avomerien kautta. Lämmittäjät työskentelivät kolmena parina ja lisäksi oli vielä yksi tuuraaja yövuoroilla. Lämmitysvuoro kesti tunnin ja sen jälkeen oli kaksi tuntia lepoa. Työ oli raskasta. Tunnin aikana lämmittäjäpari heitti noin 800 kg hiiltä neljään pesään ja poisti myös tuhkat ja slagin tulipesistä. Kippari ja kaksi perämiestä huolehtivat navigoinnista ja keittiö kiitettävästi ruokapuolesta.

Lopulta 30 tunnin ajon jälkeen *Turso* kiinnittyi keskiviikkoiltana Katajanokan laituriin, ja väsynyt mutta tyytyväinen miehistö pääsi kotiinsa. Muistoihin matka jää kokemuksena, jota näin jälkikäteen ajatellen ei tohtisi jättää pois. Lämmin kiitos kaikille mukana olleille!

Matti Pietikäinen

Kirjoitus on toimituksen tekemä lyhennelmä kirjoittajan alkuperäistekstistä.